

Bu yargıyı Kur'an'dan şu şekilde örneklendirmek mümkündür. “Dediler ki: (Bütün olup biten) dünya hayatımızdan başkası değildir, ölürüz ve diriliriz, bizi kesintisi olmayan zaman (dehrin akışın)dan başkası yıkıma (helake) uğratmıyor.” Oysa onların bununla ilgili hiçbir bilgileri yoktur; onlar yalnızca zannediyorlar.” [1] Kur'an'ın haber verdiği bu insanlar felsefi anlamda ateist olmasalar da söylemlerinden onların sıfatlarını taşıdıklarını anlıyoruz. Kişi, -ateist- Allah'sız değilse Müslümandır veya iyi yoldadır.” şeklinde, mefumu muhalifinden hareket ederek yanlış bir sonuca varmayı da kabullenmek mümkün değildir. Mutlak doğru olan, Allah'ın (c.) razı olup bizim için seçtiği din; İslam'dır. [2]

Ateist olmadığı hâlde İslam'ın dışında bulunan din sahiplerini de Kur'an “küfür” kategorisi içinde değerlendirir. Ateizm konusunda değinide bulunmamın gerekçesi, insanın kendine ve Rabbine karşı yabancılaşmada zirveyi temsil eden bir grubun öncüsü olmalarındandır. Bu tip hasta ruhlu insanlar yeryüzünde negatif marjinalliğin en tipik temsilcileridir. Dünyadaki insanların çoğunluğu, Allah'ın varlığı konusunda pek problem çıkarmamışlardır. Daha ziyade Allah'ın birliği konusunda düşünce sapmasının tipik özelliklerini sergiledikleri için Kur'an, Tevhit dediğimiz yaratma ve hüküm koymadaki teklik üzerinde daha çok durmuştur.

Tevhit konusunu iyi kavramak için Kur'an'dan, Allah'ın isimlerine bağlı fonksiyonel tanıtımını iyi bilmek zorundayız. O zaman, İslam dışılığın sadece İslam'dan başka din seçen milletlere özgü bir vasıf olmadığını, bilakis, Allah'ın yaratma ve hüküm koymadaki tekliğini açık ve gizli olarak reddeden modern ideolojileri de kapsadığını öğreniriz. Bu öğrenimi sıhhatli yapabilmek için de Kerim Kitabımızdaki “Rab” kavramını iyi öğrenmek zorundayız.

Rabb: Kelime olarak fail için müstear olan bir mastardır. Kur'an-ı Kerim'in geldiği sırada, bu kelime Arapçada; “İtaat olunan efendi [3] , herhangi bir durumu düzelten kimse, bir şeyin malik” anlamlarını ifade ediyordu. İslam'da ise, “benzeri olmayan efendi, verdiği nimetleri ile mahlukatın durumlarını düzelten, yaratma ve emretmenin sahibi”

[4]

demektir. Ayrıca; Malik

[5]

, terbiye eden, idare eden, kemale erdiren, in'am eden, kayyim, bir şeyin üzerinde hak sahibi olan manalarına da gelir.

[6]

“Terbiye” etmekten geldiği söylenen Rab kelimesini; bir şeyi kemaline ulaştırıncaya dek yavaş

Dr. Mehmet Sürmeli tarafından yazıldı.

Cuma, 01 Ekim 2010 23:58 - Son Güncelleme Perşembe, 21 Ekim 2010 02:56

yavaş geliştirmek şeklinde de tanımlamışlardır. Bu meyanda şunu ifade etmek gerekir ki; mutlak anlamda Rab, varlıkların her türlü maslahatını üstlenen Allahuteala'dır.

[7]

Terbiye etmek vasfıyla diğer fonksiyonel özelliklerini bir araya getirerek bir tarif ortaya korsk Rab; istila, inayet, tedbir, zabt, tasarruf, telkin, irşat, teklif, emir, yasaklama, rağbetlendirme, korkutma, iltifat etme, azarlama gibi; terbiyenin bütün gereklerine sahip, kuvvetli ve en mükemmel bir terbiyecidir demektir.

[8]

Rab kelimesi marife olarak "er-Rab" şeklinde, yalnız Allah hakkında kullanılır. Bazı İslam bilginleri "er-Rab" isminin Allah'tan başkasına itlakında, lügavi değil, dini engel görürler. Kelimenin Kur'an'da kullanış biçimi ise şöyledir: Rab ismi, "Allah" lafzayı celalinden sonra uluhiyeti belirtmek için Kur'an'da en çok kullanılan bir kelimedir (970 kez). Fiil olarak yalnız iki defa varid olmuşken, mastar olarak hiç örnek yoktur. Rab isminin çoğulu "erbab", dört yerde Allah'tan başka tanrı gibi ibadet olunan, tanrılaştırılan varlıklar için kullanılmıştır. Biri Mekki, öbürleri Medeni olup ehlikitap hakkındadır. [9] Kur'an, Rab kelimesini, ilk vahiyden itibaren, insanlara ait zamirlere muzaaf olarak kullanmıştır.

[10]

Mekki surelerde "Rab" isminin daha çok kullanılmasında, Allah'ı (c.) fonksiyonel açıdan daha iyi tanıtmaya gayesi yatmaktadır. Çünkü müşrikler, yakın komşularının –Bizans- etkisinde kalarak Aristocu bir ilah anlayışına sahip olmuştur. Evreni yaratıp sonra da mahlukatı kendi hâline terk etmiş; "emekli ilah", onların düşüncesine egemendi. Kur'an, Rab isminin derinliğinde var olan anlamları da zihinlere yükleyerek düşüncede tevhidi bir devrim yapmak istiyordu. Buna binaen Mekki surelerde bu ismin çok kullanılması oldukça anlamlıdır. Fonksiyonel tanıtım zihinlerde karar bulunca "Rab" ismi yerine Lafzayicelal'in daha çok kullanılmaya başladığını görüyoruz. Burada bir ilgi kuracak olursak; günümüz insanı da Allah'ı antik cahiliyyeden farklı anlamıyor. Yaratmada O'nu kabul edip, hayatın düzenlenmesinde vahye kısmi bir şekilde yer vermek veya hiç vermemek suretiyle politeist (çok tanrılı) bir hayatı tercih etmektedir. Hayatı yönlendirmede icat edilen tanrı-insan(lar) mutlak otoritenin sahibi yapılarak kişiler rububiyet makamına çıkarılmaktadır.

Yaratmada Allah'ı kabul etmek kişinin Müslüman olması için yeterli değildir. Yaratma ve emretmenin [11] arası açılır; birincisi Allah'a verilirken emretme bir başkasına yetki olarak tanınırsa bunun adı; otorite çatışması denen şirktir. Kur'an bize koyu müşriklerin bile Allah'ı yaratıcı olarak kabul ettiklerini haber vermektedir: "De ki: 'Göklerden ve yerden sizlere rızık veren kimdir? Kulaklara ve gözlere malik olan kimdir? Diriyi ölüden çıkararak ve ölüyü diriden çıkararak kimdir? Ve işleri evirip çeviren kimdir? Onlar; 'Allah' diyeceklerdir. Öyleyse de ki: 'Peki, siz yine de korkup sakınmayacak mısınız?'" [12] Müşrikler de, ilk yaratılışın

Allah tarafından başlatıldığını ve ilahların bunda dahilinin olmadığına inanıyorlardı. Onlar;

ölümden sonra tekrar dirilmeyi ve Allah'ın rububiyetini kabullenmiyorlardı.

[13]

Bilgi kaynaklarında vahyin olmayıp, olaylara rasyonel veya sansualist bakışları onları hem inkâra hem de bağınazlığa sürüklemiştir.

Allah'ın rububiyetteki teklifini tevhidin vazgeçilmez şartı olarak öne süren İslam, insana daha önceden vermiş olduğu bir sözünü hatırlatmaktadır: "Hani Rabbin, Ademoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendi nefislerine şahitler kılmıştı: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (demişti de) onlar: 'Evet (Rabbimizsin), şahit olduk demişlerdi. (Bu), kıyamet günü: 'Biz bundan habersizdik.' dememeniz içindir." [14] Allah'ın yapmış olduğu bu teklifi kabullenmek fıtrattır. [15] Teklifin kabulünde veya reddinde ruh'un tanıma konusundaki fonksiyonunu unutmamak gerekir. Allah'ı gereği gibi tanıyan ve kabullenen varlık, iradesini O'na teslim ederse Müslüman olur. Müslüman olmak; Mutlak Rab olarak Allah'ı (c.) kabullenmek demektir. Daha sonra insan; tutkularının, şeytanın, kötü ailenin, şirk eğitiminin, fesatçı çevre ve medyanın, uluslar arası emperyalist odakların etki alanına girmek/girdirilmek suretiyle fıtratını bozar. Emretme konusunda yalnızca Allah'ı kabul edeceğine dair Allah'a vermiş olduğu sözden caymak suretiyle hem Rabbinin değiştirir, hem de birçok rab türetir. Kur'an, Allah'ın rububiyetine karşı rablık iddiasındaki varlık ve kurumları şu şekilde tanıtır.

A. Varlığın Kendisi Olarak:

1. İnsanın rablık iddiası: Kur'an-ı Kerim'in bu konuda örneklemesini sunduğu en tipik kişi Firavun'dur. Hz. Musa'nın vermiş olduğu tevhit mücadelesinde küfrün sembolü olan bu zatın adı bile azgınlaşmayı [16] (kulluk sınırında kalmamayı) sembolize eder. Firavun, gerek rablık iddiasında [17] gerekse ilahlık iddiasında [18] mutlak anlamda bir tanrılık iddia etmiyordu. Çünkü onun da tanrıları ve kutsalı vardı: "Firavun kavminin önde gelenleri dediler ki: 'Musa ve kavmini bu toprakta (Mısır'da) bozgunculuk çıkarmaları, seni ve ilahlarını terk etmeleri için mi (serbest) bırakacaksınız?' (Firavun) dedi ki: Erkek çocuklarını öldürecekiz ve kadınlarını sağ bırakacağız. Hiç şüphesiz biz, onlara karşı kâhir bir üstünlüğe sahibiz."

[19]

Ayet-i kerime, Firavun'un da bir ilahının olduğunu haber veriyor. Bu konuya şu şekilde bir açıklık getirmek de mümkündür. "Mısır dininin belirli vasıflarından biri de hükümdara, yani Firavun'a verilen önemdir." Firavun; tanrıların, özellikle şahin-tanrı Horos'un himayesi altındadır. Tanrının oğludur. Yaşadığı sürece tanrı Horos'la eş tutularak kendisine tanrı sıfatıyla tapınılması gerekirdi. Nitekim ölümünden sonra da tanrı Oziris'le bir tutularak yine kendisine tapınılması gerekiyordu. Mısır'da Firavun, halkın hayatını tecessüd ettiren ve ondan sorumlu olan "Kutsal kral" veya "İlahi kral" kategorisine girer. Muhtemelen Firavun'un durumu, Sümerlerde kralın durumu gibi idi. Yeryüzünde, tanrı Anu'nun temsilcisi olan hükümdar; "tanrıların kralı", tanrılık nezdinde insanların temsilcisidir. Bundan dolayı tanrıyı ancak kral çağırabilir. Bu şekil bir açıklama tarzı her hâlükârda Firavun'un da bir üst varlığa iman ettiğini gösteriyor. Esasında

Dr. Mehmet Sürmeli tarafından yazıldı.

Cuma, 01 Ekim 2010 23:58 - Son Güncelleme Perşembe, 21 Ekim 2010 02:56

---

onun rablık iddiası, yoktan bir şey yaratma anlamını içermiyor. Daha çok; hakimiyeti şahsında topladığını ifade eden siyasi motifler egemen söyleminde. İnsanların tüm tercihlerini yönlendirmede kendi buyruklarını referans olarak sunuyor topluma. İşte burada insan, insaniyet vasfından çıktığını açık veya kapalı olarak ortaya koyuyor ki; Kur'an dilinde bu, rablık iddiasıdır. Sıfat olarak tağutlaşma veya Firavunlaşma da denir. Konuyu özetlersek, Firavun'un rablık iddiası dini anlamda değil siyasi anlamdadır. Demek istiyor ki: "İktidarın tek sahibi benim ve bu beldede benim üstümde iktidar sahibi olmadığı gibi, kimseye de iktidar hakkında bir söz hakkı verilmemiştir."

[20]

Bir kral veya Monark'ın buyruklarını genel geçer kabul edip hayatı onların buyruklarına göre düzenlemek bir tapınma, ilah değiştirmedir. Kur'an'ın evrensel mesajı şu noktada düğümlenmektedir: Rab olan Allah (c.) evreni yaratıp istirahatata çekilmemiştir. "Rab" kelimesinin anlamından da anlaşılacağı üzere Allah (c.), hayatımızın ölüme kadarki uzunluk, ayrıntılara kadarki genişlik ve her işimizde O'nun rızasını gözetmek zorunda olduğumuz derinlik boyutunda tek varlıktır.

2. Kurumları ve felsefi mektepleri rableştirmek: Bu başlığın ifade etmek istediği mana; vahiyle bağlantısı olmayan veya vahye karşı din iddiasında olan görüşleri hayatın tek yönlendiricisi olarak kabul etmenin tevhide tehlikesini haber vermektir. Kur'an-ı Kerim'de Allahteala, "heva"nın ilahlaştırılmasını birçok ayette yasaklamıştır.

[21]

Heva, kaynak noktai nazarıyla bireysel olduğu gibi, heva sahiplerinin bir araya gelmesiyle örgütsel ve felsefi bir şekil de alır. Örgütsel felsefi şekil veya bireysel olan, rabbani olanla çatışır, ilahi olana rağmen tercih görürse, bu durum kişileri ve kurumları rableştirmedir. Kur'an'ın deyimiyle bir tapınma biçimidir. Nitekim ayet-i kerimede şöyle buyurulmuştur: "De ki: Ey kitap ehli, bizimle sizin aranızda müşterek (olacak) bir kelimeye gelin. (Ki o da şudur:) Allah'tan başkasına kulluk etmeyelim, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım ve Allah'ı bırakıp kimimiz kimimizi rabler edinmeyelim." Eğer yine yüz çevirirlerse, deyin ki: "Şahid olun biz gerçekten Müslümanlarız."

[22]

Allah'a (c.) isyan konusunda kişi ve kurumlara itaat etmek

[23]

onları rab makamına koymaktır. Sanırım konuyla ilgili İbn Cüreyc'in görüşleri oldukça orijinaldir: Allah'a isyan konusunda birbirimize itaat etmeyelim. Bu ayetteki rububiyetle ilgili denilir ki; insanların, toplumda önderlik makamında gördüğü kişilere, komutanlara ibadet maksadı olmaksızın mutlak itaat etmeleridir. Onlar için namaz kılmasalar da onlara yaptıkları itaat onları rab edinmektir.

[24]

Ayeti kerime insan özgürlüğünün boyutlarını gösterdiği gibi fikirsiz dayatmanın ve zoraki itaat beklemenin de ilahlık iddiası olduğunu bize haber veriyor. Halkı Müslüman ülkelerdeki dayatmacı zihniyetin çok küçük yaştan itibaren insanlarımızı zihinsel açıdan ablukaya alıp,

Dr. Mehmet Sürmeli tarafından yazıldı.

Cuma, 01 Ekim 2010 23:58 - Son Güncelleme Perşembe, 21 Ekim 2010 02:56

---

kendince doğrularını mutlak olarak emrettiğini iyi düşünürsek, coğrafyamızda kişi ve kurumları rab edinmenin vardığı noktaları hesap edebiliriz.

İnsan hayatıyla ilgili helal haram tayin etme yalnızca Allah'a (c.) aittir. [25] Bu hükmün Kur'an'daki ifadesi şöyledir: "Dillerinizin yalan yere nitelendirmesi dolayısıyla: 'şuna haram şuna helal' demeyin. Çünkü Allah'a karşı yalan uydurmuş olursunuz. Şüphesiz Allah'a karşı yalan uyduranlar kurtuluşa eremezler."

[26]

Allah'a iftira olur endişesiyle birçok hukukçu içtihadî konularda kesin olarak şu helaldir veya haramdır demeyi doğru bulmamıştır.

[27]

Müslümanlar, hüküm konusunda rablik taslamamak için bu kadar titiz davranırken, son dönemlerde Kur'an'la olan ilgilin zayıflaması sonucunda batıl felsefi mekteplerin kendi hayatlarına egemen olmalarına karşı aynı titizliği göstermediler. İnsanlığın hayatında gittikçe etkinleşen cehalet, rab değişimine de sebep oldu. Tüm bunlara karşı duyarlı olup, gerçek anlamda rab olarak Allah'ı tanıdığımızın bir göstergesi olarak her şeyin ölçüsünün insanda başlayıp insanda bittiği, insanı aşkın hiçbir şeyin kabul görmediği ideolojilere karşı duyarlı olmak zorundayız. Aksi hâlde; hem cinsimiz olan insanları yani birbirimizi rab edinmiş oluruz.

3. Din Büyüklerini ve Toplumun Yönlendiricilerini Rableştirmek: İslam toplumunun kuruluş ve gelişim aşamasında emeği olan âlimlere ve siyaset adamlarına göreceli bir itaat vardır. Nisa Suresi'nin elli dokuzuncu ayetindeki, "itaat ediniz" emrinin Allah'a ve Resulüne izafe edilip; karizmatik önderlere gelince tekrar edilmeyip, kendinden önceki cümleye atfedilmesi bunun kanıtıdır. Kayıtsız şartsız bir bağlılıkla dini alandaki önderleri insanîyet makamından çıkarmak; onları rab edinmektir. Kur'an bu konuda bizleri uyarmaktadır: "

Onlar, Allah'ı bırakıp bilginlerini ve rahiplerini rabler (ilah) edindiler ve Meryem oğlu Mesihî de... Oysa onlar tek olan bir ilaha ibadet etmekten başkasıyla emr olunmadılar. O'ndan başka ilah yoktur, O bunların şirk koşmakta oldukları şeylerden yücedir.

[28]

Fonksiyonel anlamda âlimlerin ve siyaset adamlarının görevi İslam'ı tebliğ etmek ve uygulamaktır. Bu açıdan onlara olan itaat, Allah'a ve Resulüne olan itaate bağlıdır. [29] Bu ölçü kâmil anlamda verilmediğinde, insanların bilgileri eksik olur ve itaat konusunda vahim sonuçlar ortaya çıkar. Kur'an'ın deyimiyile Allah'tan başkaları "rab edinilir." Yukarıdaki ayette geçen "Hıbr" kelimesi Yahudi din âlimlerine verilen isimdir, çoğulu ahbar'dır. Rahip de Hristiyan din âlimi demektir. Çoğulu ruhban'dır. Kur'an'ın bu ifadesinden Yahudi ve Hristiyanların, din adamlarını tanrı veya tanrının oğlu sayacak kadar kutsallaştırdıkları anlaşılıyor.

Dr. Mehmet Sürmeli tarafından yazıldı.

Cuma, 01 Ekim 2010 23:58 - Son Güncelleme Perşembe, 21 Ekim 2010 02:56

Kişinin derdini, Allah'a değil hahama, papaza dökmesi, Allah yerine papaza yalvarması, din adamını Allah ile kul arasında aracı yapması onu tanrılaştırmak demektir. İnsan bir noktaya gelir ki; Allah'ı bırakır da kendisi gibi aciz insanı yanılmaz kabul eder. Onun her dediğine şartsız uyar. Dine aykırı da olsa onun sözünü yerine getirir. İşte Yüce Allah, böyle yapan insanları kınamaktadır. [30] Hatta ayeti kerimenin arka planı ile ilgili şöyle bir olay anlatılır: Resulullahın daveti kendisine ulaştığında Şam'a kaçıp Hristiyan olan Adiy b. Hatem, daha sonra kız kardeşinin gayretiyle Müslüman olmak üzere Medine'ye getirildiğinde Peygamberimiz, mescitte Tevbe Suresi'nin otuz birinci ayetini okuyordu. Adiy, ayeti kerimeyi dinleyince Hristiyanların, rahiplerine tapmadığını söyledi. Hz. Peygamber (s.) de; "Ruhbanlar onlara helali haramlaştırıyor. Haramı da helalleştiriyorlar. İnsanlar da bu hususta onlara itaat ediyorlar ki; işte bu onlara tapınmadır." buyurmuştur. [31]

Yukarıdaki ayetten anlaşılana; helal ve haram tayin etme yetkisinin mutlak anlamda Allah'a ait olduğu gerçeğidir. Fakat Müslümanlar arasında bile öyle ilginç helal ve haramlar türemiştir ki, bunların hiçbirisinin dayanağı vahiy değildir. Vahye rağmen helal ve haram tayin etmek bir şirk kültürüdür. Ayeti kerimenin kendisini ve nüzul ortamını evrensel planda değerlendirirsek görürüz ki, iktisadi, sosyal, siyasi, hukuki ve eğitim kurumlarıyla ilgili binlerce helal ve haram uydurulmakta ve bunlar daha sonra din(den) diye dayatılmaktadır. Müslümana düşen görev, kişiler veya tüzel kişi dediğimiz kurumlar bazında da olsa helal ve haram noktasında yapılmış olan değerlendirmeleri vahye göre test etmektir. Vahiyden onay almayan hükümleri sahiplerine reddetmek gerekir. Allah'ın emir ve yasaklarına aykırı olan hükümlerin ilmi bir değeri de yoktur.

Gerçek olana uygun olmayan, hak esası üzerine yürümeyen, Allah'ın emirlerine aykırı bulunan, Allah'ın kanunlarına karşı gelmek isteyen kuruntular ne kadar süslenirse süslenisin ilim değildir. Âlimlerin kıymeti, onların ilmi haysiyetleriyle ve Allah'a olan kulluklarıyla orantılıdır. Hakkı batıl, batılı hak yapmaya çalışanlar ilmi haysiyetten uzak birer tagutturlar.

Şeytanlara, tagutlara, firavunlara, putlara ve haçlara tapmak nasıl bir şirk ise, âlimlere kulluk; haddinden fazla kıymet vermek, şahsi görüşlerine, heva ve nefislerine göre verdikleri keyfi fetvalarını revaçlandırmak da şirktir. Onların, Allah'ın emirlerine aykırı olan hatalarına itaati uygun görmek, kısacası; Allah ne diyor diye düşünmeden onların vahye tamamen ters olan görüşlerine uymak küfürdür. Allah'ı (c.) bırakıp başkalarına tapmaktır. Maalesef Yahudi ve Hristiyanlar böyle yapmışlar, ahbar ve ruhbanlarına rab dememişlerse de rab gibi tutmuşlar, hüküm koyucu olarak tanımışlardır.

Kur'an, Rububiyet makamının mutlak anlamda Allahuteala'ya ait olduğunu ifade ederken [32], Rabbimizin, bu makamı hiçbir varlıkla paylaşmayacağını vurgulamıştır. Buna bağlı olarak şunu söyleyebiliriz; İslam dininde âlim yeni bir din koyucusu değildir. O, fonksiyonel anlamda

Dr. Mehmet Sürmeli tarafından yazıldı.

Cuma, 01 Ekim 2010 23:58 - Son Güncelleme Perşembe, 21 Ekim 2010 02:56

---

peygambere vekalet eden kişidir. Lafzî ve kevnî ayetleri okumak, tefsir etmek ve onlara göre pratik yapmak suretiyle İslam'ı yaşanabilir hâle getiren üstün bir insandır. Fakat bu üstünlük; ne kadar âlim, takva sahibi ve ihlaslı da olsa insaniyet vasfı ile sınırlıdır. Kendi insani varlık sınırını aştırarak onlara peygamber gibi muamelede bulunmak veya insan üstülük vasfı vermek kişiyi İslam dairesinden çıkarır.

B. Varlıkların Sayısı Olarak:

Âlemin yaratılışında, sevk ve idaresinde bir otorite çatışmasının imkânsızlığını Kur'an'daki birçok ayetten öğreniyoruz. Şu ayeti kerime, otorite çatışması olsaydı ortaya çıkacak olan vahim neticenin nasıl olacağını bize haber vermektedir: “Eğer (yerde ve göklerde) Allah'tan başka ilahlar olsaydı (yerin göğün düzeni bozulur) fesat/anarşi meydana gelirdi...” [33] Evrendeki düzen ve her şeyin sünnetullah'a uygun bir şekilde devam eden seyri, mutlak anlamda rab olarak Allah'ın hâkimiyetini göstermektedir. Tüm bunları göremeyip, fıtratlarına yabancılaşan birçok kişi sayısal olarak da çok ilahlılığı kabullenmişlerdir. Kur'an bize, bazı insanların sayısal anlamda rab edinme biçimlerini de haber vermektedir.

1. Monoteizm dediğimiz inanç biçiminde ilah sayısı birdir. Fakat bu bir olan varlık hem sayısal birliği ifade eder hem de Allah'ın dışında insanın ürettiği bir varlık da olabilir. Bu açıdan tevhidle monoteizm birbirinden ayrı ayrı şeylerdir. Tevhidin ekseninde Allah ve O'nun yaratmada, kanun koymada, isim ve sıfatlarında tekliği, eşsizliği ilkesi vardır. Tek olarak tapınılan herhangi bir varlık monoteizmin özünü oluşturur. Bu, bir insan, hayvan, tabiat gücü veya somut bir varlık olabilir. Fakat aynı şeyleri tevhidin tanımı için söylemek mümkün değildir.

Kendisini sayısal anlamda tek ilah olarak tanıtan Firavun, monoteist/Allah dışı tek tanrı inancının tipik bir örneğidir. Onun bu iddiası Kur'an-ı Kerim'de şu şekilde hikaye edilir: ***“Firavun dedi ki; ‘Ey meclis sizin için kendimden başka ilah tanımıyorum***

...”

[34]

Hatta kendinden başka birisi tanrı olarak tanınırsa bunu yapanlara kaşı terör estirip işkence yapacağını ve zindana atacağını ilan etmişti: “(Firavun) dedi ki; ‘Eğer benden başka birisini ilah kabul edersen seni zindana atarım.’”

[35]

Güncel bir değerlendirme olarak izah etmek gerekirse şunları söylemek mümkündür: Allah'tan başka birisi veya herhangi bir kurum Allah'a rağmen yaratmada ve hüküm koymada mutlak yetkili kabul edilirse, bu bir rab edinme şeklidir. Dünyada da bunun temsilciliğini yapan düşünce sistemleri vardır. Düşüncenin kendisi, sahibi veya onun yapısal şekli birçok ülkede dayatılmaktadır. Gönüllü veya gönülsüz bir kabullenme varsa, emrin kaynağı kabul edilen bu monoteist biçim, tevhid dışı olduğu için uydurma bir rab anlayışıdır.

2. Dualist Rab Anlayışı:

Ya ikili bir rab anlayışının veya Allah'la beraber başka bir ilahı rab olarak kabul etmenin bir tezahürü olan dualist anlayış katıksız bir şirktir. Allah (c.) kendisiyle beraber bir başka ilahı rab edinmeyi kesinlikle yasaklamıştır. **“Allah dedi ki: İki ilah edinmeyin; O, ancak tek bir ilahdır. Öyleyse benden, yalnızca benden korkun.**” [36] ayeti kerimesi dualist anlayışa bir reddiyedir. Allah'la beraber bir başka ilahın kabul edilmesi akıllı bir davranış değildir. Böyle çirkin bir anlayışa ilahi irade de kınamada bulunmuştur: “Allah ile beraber başka bir ilah edinme, yoksa kınanmış ve kendi başına (yapayalnız ve yardımcısız) bırakılmış olursun.”

[37]

Çünkü, Allah (c.) dışında kendisine güvenilen hiçbir varlık mutlak bir kudret ve kuvvete sahip değildir. Böyle bir varlığa güvenen kişi, kendi hâline terk edilecek olursa Allah'ın lütfundan da mahrum kalır.

Hayatı yönlendirip yönetmede Allah'la beraber bir başka varlık veya kurumu mutlak otorite olarak görmek tevhidin özüne aykırı bir anlayıştır. Fakat, birçok insan bunun şirk olduğunu anlayamamaktadır. Allah'la beraber, fiziki varlığı olan bir put ilah kabul edildiğinde bunu şirk olarak kabullenen birçok kişi, hüküm konusundaki otorite paylaşımını ideolojilere veya onların kurumsal biçimine verdiği bu rab sayısını artırma olacağını anlayamamaktadır. Hâlbuki, günümüz insanının içine düştüğü en büyük hastalık budur. Cehaletin sebep olduğu bu anlayış tedavi edilmediği sürece; birçok insanın 'Müslümanım' demesinin ve Müslümanlık üzere kimlik iddiasının hiçbir anlamı yoktur.

3. Politeist Rab Anlayışı:

Birçok ilahı rab olarak kabul eden politeist anlayış, beraberinde ruhi sıkıntıları da getiren

Dr. Mehmet Sürmeli tarafından yazıldı.

Cuma, 01 Ekim 2010 23:58 - Son Güncelleme Perşembe, 21 Ekim 2010 02:56

çoğulcu bir inanış şeklidir. Çok ilahlılık dediğimiz politeizmi sadece putçuluk şeklinde anlamak kavramın anlam alanını daraltmak demektir. Klasik putçulukla politeizmi birbirine karıştıran kişiler, çok tanrıcılığı doyasıya yaşarken kendilerini yine de çok ilahlı bir insan olarak görmezler. Onların bu yanlış anlayışlarının sebebi; Kur'an-ı Kerim'deki "rab" ve "ilah" kavramlarının anlamlarını bilmemekten kaynaklanmaktadır.

Kur'an-ı Kerim, birçok ilahlı rab olarak kabul eden kişiyi ve onun ruh hâlini şu ayeti kerimede kendi mükemmel üslubuyla şöyle dile getirmiştir: "Allah bir örnek verdi: kendisi hakkında uyumsuz, geçimsiz bulunan, sahipleri de çok ortaklı olan (köle) bir adam ile yalnızca bir kişiye teslim olmuş bir adam. Bu ikisinin durumu bir olur mu? Hamd yalnızca Allah'adır. Hayır, onların çoğu bilmiyorlar." [38] Ayeti kerime, bir yönüyle seküler versiyonunu [39] gösterdiği gibi bir yönüyle de Allah'tan başka birilerini rab olarak kabullenmenin insan hayatındaki kötü izlerini temsil hâlinde bizlere sunmaktadır.

"Burada, bu misalle taş ve topraktan yapılmış tanrıların kast olunmadığını açıklamakta fayda mülâhaza ediyoruz. İşaret edilmek istenen, insanlara birbirinden çelişkili emirler veren ve kendilerine kulluk etmeleri için, onları kendi yanlarına çekmeye çalışan canlı mabutlardır. Dolayısıyla bu misalin taş ve topraktan yapılmış putlara ıtlak edilmesi mümkün değildir. İşaret edilmek istenen mabutlardan biri, insanı tatmin etmesi için çeşitli heveslere sevk eden kendi nefsidir. Diğeri, kişinin kendi ailesidir, kabilesidir, milletidir, toplumdur, din adamlarıdır, liderleridir, kanun koyucularıdır, ticari ve iktisadi güçlerdir vs. Tüm bunlar insanı kendi yanlarına çekmek ve etkileri altına almak için çırpınmakla ve çoğu zaman birbirlerine ters düşen isteklerde bulunmaktadırlar. Herhangi birinin, isteği karşılanmadığında, hemen ceza vermeye kalkışırlar. Elbette her birisinin de ceza verme yöntemi farklıdır. Biri kalbe sıkıntı verirken, diğeri zelil etmeye çalışır, başka biri ilişkileri kesmekle tehdit ederken, diğeri iflasa sürüklemekle korkutur, biri dini silah olarak kullanır, öbürü kanunlarla korkutmaya çalışır. Velhasıl; insanın bu çıkmazdan kurtulabilmesi için bir tek çıkış yolu vardır. Bu da hâlisane bir kalple tevhide sarılmaktır. Yani, sadece bir tek olan Allah'a kulluk etmek ve O'nun dışındaki her şeyden kesilmektir." [40]

Dr. Mehmet SÜRMEİ

---

[1] Casiye 45/24.

[2] Maide 5/3.

[3] Sabuni, Muhammed Ali, Safvetü't-Tefasir, I, 25.

[4] Taberi, Camiu'l-Beyan Fi Tevili'l-Kur'an, I, 91-92.

[5] Zemahşeri, Keşşaf, I, 20.

[6] Yıldırım, Suat, Kur'an'da Uluhiyet Kavramı

[7] Isfahani, Ragıp, Müfredat, s. 336.

[8] Yazır, Muhammed Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, I, 79.

[9] Bk. Yusuf 12/39, Al-i İmran 3/64, 80, Tevbe 9/31.

[10] Yıldırım, Suat, a.g.e, s. 90-91.

[11] A'raf 7/54.

[12] Yunus 10/31.

[13] Mevdudi, Tefhim, II, 309.

[14] A'raf 7/172.

[15] Havva, Said, el-Esas fi't-Tefsir, V, 380.

[16] Ragıp, Müfredat, s. 632.

[17] Naziat 79/24.

[18] Şuara 26/29.

[19] A'raf 7/127.

[20] Yıldırım, Suat, a.g.e, s. 362.

[21] Bk. 25/43, 45/23.

[22] Al-i İmran 3/64.

[23] Havva, Said, el-Esas fi't-Tefsir, II, 361.

[24] Taberi, a.g.e, III, 302.

[25] Mevdudi, a.g.e, III, 59.

[26] Nahl 16/116.

[27] Alusi, Şihabuddin Muhammed, *Ruhu'l-Meani*, VII, 482.

[28] Tevbe 9/31.

[29] İbn Kayyim, Şemsüddin Ebi Abdullah Muhammed b. Ebibekir, *İlamu'l-Muvakkiiin*, II, 169.

[30] Ateş, Süleyman, Kur'an-ı Kerim Tefsiri, III, 1136.

[31] İbn Kesir, Tefsir, II, 333.

[32] Yazır, Hamdi, a.g.e, IV, 216.

[33] Enbiya 21/22.

[34] Kasas 28/38.

[35] Şuara 26/29.

[36] Nahl 16/51.

Dr. Mehmet Sürmeli tarafından yazıldı.

Cuma, 01 Ekim 2010 23:58 - Son Güncelleme Perşembe, 21 Ekim 2010 02:56

---

[37] İsra 17/22.

[38] Zümer 39/29.

[39] Bulaç, Ali, Nuh'un Gemisine Binmek, 18-19.

[40] Mevdudi, a.g.e, V, 104.

[Joomla SEO by AceSEF](#)